دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر
فصلنامه‌ی علمی- پژوهشی فضای جغرافیایی

سال دوازدهم، شماره‌ی 40
زمستان 1391، صفحات 169-150

مسعود تقوایی[1]
زهرا پیرمرادیان[2]
اعظم صفرآبادی[3]

امکان‌سنجی توسعه اکوتوریسم در ناحیه سامان چهارمحال و بختیاری

تاریخ دریافت مقاله: 1389/11/02 تاریخ پذیرش مقاله: 1390/07/22

چکیده

اکوتوریسم مجموعه‌ای است از صنعت ارگانیک و دینامیک توریسم که در عین بازدهی و سودآوری چشم‌گیر اقتصادی، متضمن لایه‌های عمیق‌تر توسعه است. این مجموعه نه تنها بستری است برای تکامل فرهنگی جوامع، بلکه اکوتوریسم محیط‌زیست را به خدمت آرامش روح انسان‌های کنجکاو و جستجوگر درمی‌آورد و آنان را در سفر جذاب و لذت‌بخش و پرخاطره به کشف ناشناخته‌های جهان هستی و نزدیکی طبیعت و غوطه‌ورشدن در آرامش روح‌افزا و فرح بخش جاذبه‌های طبیعی آفرینش فرامی‌خواند. در این مقاله به بررسی جاذبه‌های طبیعی ناحیه سامان و تأثیر آن در جذب گردشگری پرداخته شده است. برای رسیدن به این مقصود ناحیه سامان از نظر طبیعی مورد ارزیابی قرار گرفته و نقاط قوت، ضعف و نیازهای آن مشخص شده است. سوال اصلی این پژوهش بررسی مهم‌ترین نقاط قوت، ضعف، تهدید و فرصت ناحیه سامان برای نیل به ناحیه ویژه اکوتوریستی است و هدف آن شناخت قابلیت‌ها و جاذبه‌های گردشگری و بررسی مشکلات و تنگناهای توسعه گردشگری در ناحیه سامان است.

1- استاد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه اصفهان. E-mail: m.taghvaei@geo.ui.ac.ir
2- کارشناس‌ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام‌نور رضوانشهر.
3- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه اصفهان.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

نتایج نشان از قابلیت‌های ممتاز این ناحیه دارد با این حال گردشگری در آن توسعه نیافته است که می‌توان علل آن را کمبود امکانات و تأسیسات زیربنایی و عدم سرمایه‌گذاری‌های مکفی در اماکن اقامتی ناحیه دانست. بنابراین، با ارائه طرح‌های جامع و مدون گردشگری و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و دولتی می‌توان زمینه توسعه اقتصادی و اجتماعی ناحیه سامان را فراهم آورد.

کلید واژه‌ها: امکان‌سنجی، توسعه، اکوتوریسم، ناحیه سامان.

مقدمه

انسان همواره از مشاهده طبیعت لذت می‌برده‌اند و سفر به نواحی بکر و دست نخورده و دیدار از جذابیت‌های طبیعی برای ارضای نیازهای روحی و روانی و پاسخی به کنجکاوی‌های بشر موضوع جدیدی نبوده و نیست. اما در دهه اخیر به علت افزایش میزان خسارات و صدمات وارد آمده بر طبیعت، حساسیت به ابعاد اکولوژیکی سفر و ارتباط توریسم با محیط‌زیست بیشتر مد نظر حامیان طبیعت و صاحب‌نظران توسعه پایدار قرار گرفته است (زاهدی، 1385: 89). در این راستا با گسترش مراکز شهری و رشد پدیده شهر نشینی اشتیاق به سیاحت و سیر و سفر روز افزون شده به طوری که مشتاقان این امر به عنوان جهانگرد در اقصی نقاط کره خاک و در برخی مناطق به دور از مهدویت‌های سیاسی، جغرافیایی، اوقات فراغت و تکامل بخشیدند (شفیعی، 1375: 4). یکی از بخش‌هایی که در صنعت توریسم مورد توجه گردشگران و جهانگردان قرار گرفته است، صنعت اکوتوریسم است. توسعه اکوتوریسم می‌تواند با ایجاد فرصت‌های شغلی منافع اقتصادی بی شماری را به طور مستقیم متوجه مردم بومی کشورها کند. همچنین اکوتوریسم از بنیان‌های توسعه پایدار جوامع و راهی برای حفظ چشم‌اندازها و ذخایر طبیعی است. بدون آگاهی و شناخت پتانسیل‌ها در هر منطقه، امکان برنامه‌ریزی وجود نخواهد داشت. در واقع شناخت پتانسیل‌های هر منطقه به محقق این امکان را می‌دهد تا بر اساس وضع موجود و توان منطقه متناسب با آن توسعه و جهت آن را شناسایی کند (رضوانی، 1380 : 37). رشد صنعت گردشگری در جهان سالانه حدود 4 درصد برآورد می‌شود که در این میان سفرهای اکوتوریستی دارای رشد 30 درصدی هستند و این نشانه توجه روز افزون به اکوتوریسم است (بیرانوند، 1387: 10).

بیان مسأله

از اواسط دهه 1980، طبیعت گردی ستون اصلی کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه را تشکیل می‌دهد (فنل، 1385: 1). به همین دلیل سال 2002 میلادی به سال بین‌المللی اکوتوریسم معرفی گردیده است که این نام گویای

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

اهمیت جهانی اکوتوریسم در ابعاد زیست‌محیطی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی است. اتخاذ این تصمیم از سوی سازمان ملل متحد حاکی از اهمیتی است که این سازمان به توسعه توریسم به عنوان یک نیروی اجتماعی، اقتصادی و ضرورت حفاظت از محیط طبیعی در سطح جهان قایل است (نیازمند، 1381: 8). کشور ایران که می‌توان آنرا کشور چهار فصل نامید، جزو ده کشور برتر جهان در زمینه جاذبه‌های گردشگری می‌باشد (فنل، 1385: 2). همچنین ایران از نظر جاذبه‌های اکوتوریستی و تنوع اقلیمی جز پنج کشور برتر دنیاست (حاجی پروانه، 1387: 17). مطالعات گسترده در این زمینه در استان‌های مختلف کشور از جمله استان چهار محال بختیاری ضروری می‌نماید. استان چهار محال بختیاری از نظر طبیعی و جغرافیایی دارای موقعیت ممتازی است. آب و هوای مناسب و وجود رود خانه زاینده رود و نواحی سرسبز اطراف آن به نسبت کشور، گردشگران را بیش از آنچه از جمعیت خود انتظار دارد جذب می‌کند (مردانی، 1377: 4).

در عمران منطقه‌ای، به وجود آوردن قطب‌های سیاحتی در مناطقی که دارای جاذبه و منابع کافی می‌باشند، کمک بزرگی به توسعه می‌نماید. ارزشمند کردن نواحی مستعد گردشگری که از نظر اقتصادی در حال رکود می‌باشد با ایجاد مشاغل جدید و منابع تکمیلی و ثانوی درآمد، این امکان را می‌دهد که مهاجرت‌های روستایی کاهش یابد (راستی، 1383: 3).

گردشگری با انتقال قوه‌ی خرید مناطق شهری و صنعتی به نقاطی که توسعه چندانی ندارد بین این مناطق تعادل ایجاد می‌کند و چهره تجارت محلی و منطقه‌ای را با توجه به میزان اعتبار آن دگرگون می‌کند. منطقه مورد مطالعه با دارا بودن جاذبه‌های طبیعی فراوان و منابع کافی، امکانات مناسب برای این بعد توسعه را داراست اما متأسفانه به علت مشکلات مختلف از جمله عدم آشنایی با صنعت گردشگری، مشکلات اقامتی مشکلات مربوط به رفت و آمد و کمبود سرمایه برای توسعه و تجهیز امکانات و اجرای پروژه‌های ارزشمند سازی جاذبه‌ها، تعداد مراکز تصمیم-گیری در استان و عدم توجه به تبلیغات و در نتیجه عدم شناخت مراکز سیاحتی و توریستی تاکنون این جاذبه‌های طبیعی نتوانسته ان طور که باید در امر توسعه‌ی اکوتوریسم و در نتیجه توسعه منطقه‌ای مؤثر واقع شود. شناسایی و معرفی این جاذبه‌های طبیعی و گردشگری در ناحیه گامی در جهت توسعه اکوتوریسم و در نهایت دستیابی به توسعه پایدار خواهد بود (همان، 1383: 5).

منطقه مورد مطالعه که دارای طبیعتی کم‌نظیر در مرکز کشور و فضای سبز بسیار زیبایی است و همچنین با جا دادن پل تاریخی زمانخان در خود موقعیت ممتازی در سطح استان به خود اختصاص داده است (تقوایی، رمضانی، 1381: 25). می‌تواند در جهت جذب گردشگر در زمینه‌های اکوتوریستی و نیازهای اوقات فراغت و افت روحی و روانی و انس با طبیعت برای ساکنان منطقه و گردشگران راضی در فصولی از سال مؤثر باشد؛ بنابراین پژوهش حاضر تلاش

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

می‌کند پتانسیل‌ها و توانمندهای اکوتوریستی ناحیه سامان از جنبه‌های متفاوت محیطی- اکولوژیکی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی مورد بررسی قرار داده و عوامل تأثیرگذار بر آن تجزیه و تحلیل نموده و در واقع راهبردهایی در جهت ارتقاء و بهبود اکوتوریسم ناحیه ارائه نمایم.

اهمیت و ضرورت

در سال‌های اخیر ملاحظات اکولوژیکی و زیست‌محیطی موجب گردید تا اکوتوریسم به عنوان سازگارترین نوع گردشگری بیش از سایر اشکال گردشگری مورد توجه قرار گیرد. در واقع این نوع گردشگری جهت پیشرفت اقتصادی هر کشور، مردم بومی منطقه و حفظ ارزش‌های طبیعی، زیست‌محیطی و فرهنگی مناطق گردشگری مناسب تشخیص داده شده است. از این رو توسعه این بخش جزء اهداف اصلی صنعت گردشگری در نظر گرفته می‌شود (حسینی، 1384: 104). توسعه فعالیت‌های گردشگری می‌تواند مشاغل متعددی را در بازار کار عرضه کند و با اشتغال مستقیم و غیر مستقیم موجب تولید زنجیره‌ای از فعالیت‌ها شود. اشتغال در هتل‌ها، رستوران‌ها، آژانس‌های مسافرتی، شرکت‌های حمل و نقل، تأسیسات ورزشی همچون قایقرانی و ... به طور مستقیم و تقویت بازار صنایع دستی و تولیدات محلی و به طور کلی اشتغال کلیه کسانی که به شکلی از اشکال گردشگری منتهی می‌گردد، جملگی توان اشتغال زایی را نشان می‌دهد، ضمن آن که به موازات بهبود فضای اشتغال و درآمد، اثرات اجتماعی و روان شناختی مهمی را در منطقه ایجاد می‌کند (مختاری، 1382: 7).

با توجه به این که بهره برداری از توان‌های توریستی در هر منطقه می‌تواند زمینه‌ای پویا و فعال برای توسعه آن در پی داشته باشد ناحیه سامان با داشتن توان‌ها و جاذبه‌های اکوتوریستی بسیار غنی بویژه شرایط آب و هوایی و طبیعی پاک، نقش مهمی در توسعه اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی ناحیه ایفا می‌نماید.

اهداف تحقیق

با در نظر گرفتن ابعاد مختلف موضوع تحقیق و سوالات تحقیق، می‌توان اهداف تحقیق را به شرح ذیل عنوان کرد:

- شناخت قابلیت‌ها و جاذبه‌های گردشگری ناحیه سامان
- بررسی مشکلات و تنگناهای توسعه گردشگری در ناحیه سامان
- تلاش در جهت بهره برداری از توان‌های گردشگری ناحیه سامان مطابق با پتانسیل‌های اکولوژیکی، فرهنگی، تاریخی و اقتصادی (توسعه بومی)

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

- کمک به شکوفایی اقتصاد ناحیه سامان از جمله ایجاد اشتغال و تقویت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و ارتقاء سطح کمی و کیفی در آمد ساکنان ناحیه سامان

- بهبود و ارتقاء، سطح بینش فرهنگی و اجتماعی مردم منطقه با استفاده از ارتباطات و مبادلات گردشگر

- جلب توجه برنامه‌ریزان و سیاست گذاران در زمینه توسعه صنعت گردشگری در ناحیه سامان جهت مدیریت صحیح این صنعت

- ارائه پیشنهادها و راهکارهایی در جهت توسعه صنعت گردشگری و تقویت آن در راستای توسعه پایدار ناحیه سامان

مواد و روش‌ها

این تحقیق از نوع تحقیق بنیادی- کاربردی و روش تحقیق پیمایشی، توصیفی و تحلیلی است. با توجه به بزرگی جامعه آماری گردشگران و فقدان آمار صحیح در مورد تعداد گردشگران ناحیه از روش تخمین شخصی برای تعیین حجم نمونه گردشگران استفاده شده است. که در این پژوهش تعداد 235 نفر از گردشگران به عنوان نمونه آماری مورد پرسش قرار گرفته‌اند. در ارتباط با پرسشنامه‌های مسئولان، به تعداد 50 نفر از کارمندانی که در سازمان‌های مرتبط در این زمینه آگاهی داشتند پرسشنامه تکمیل شده است. همچنین در ارتباط با پرسشنامه‌های مردم بومی حجم نمونه 350 نفر از مردم محلی ساکن در شهر سامان بر اساس فرمول کوکران به شرح زیر برگزیدیم (حافظ نیا، 1386: 140).

$$N = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{n}\left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1\right)}$$

در توزیع طبیعی، P درصد توزیع صفت در جامعه، q درصد افرادی که فاقد آن صفت هستند، d تفاضل نسبت واقعی صفت در جامعه را نشان می‌دهد (همان: 140- 138).

$$N = \frac{\frac{(1.96)^2 (0.7)(0.3)}{(0.05)^2}}{1 + \frac{1}{10000}\left(\frac{(1.96)^2 (0.7)(0.3)}{(0.05)^2} - 1\right)} = 350$$

داده‌های به دست آمده، با استفاده از نرم افزار Excel مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی به دست آمده، در سطح آمار توصیفی با استفاده از شاخص‌های آماری نظیر فراوانی، درصد و میانگین به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته شده است.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

پیشینه پژوهش

در هر پژوهشی یکی از ارکان اساسی مطالعه پیشینه موضوع مورد پژوهش و تحقیقات و منابع مرتبط با ان می‌باشد. بدیهی است که پژوهشگر با تکیه بر زمینه‌های نظری مربوط به موضوع و بررسی دانسته‌های موجود می‌تواند چارچوب کار خود را مشخص کرده و دانش خود بیافزاید. همچنین با ملاحظات نکات قوت تحقیقات قبلی به تدوین یک طرح پژوهش جامع و دقیق بپردازد. انجام تحقیقات نظری و عملی برای دستیابی به الگوهای مطلوب و قابل اجرای برای مناطق با قابلیت اکوتوریستی و فراغتی در ایران سوابق زیادی ندارد و تحقیقات که به طور خاص به این در حد محدود بوده است. از جمله تحقیقاتی که در این مورد انجام شده است می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- شریفی (1376) در مقاله‌ای تحت عنوان برنامه‌ریزی مقدماتی برای توسعه اکوتوریسم به معرفی منابع توریستی ایران و اهداف پارک‌های ملی و پناهگاه‌های حیات وحش و ... می‌پردازد و نتیجه می‌گیرد که برای تهیه یک طرح زنجیرهای اکوتوریسم در قدم اوّل نیاز است که ظرفیت برد اکولوژیکی منابع برآورد گردد و یک روش کاربردی را برای این منظور ارائه می‌نماید.

- مردانی (1377) در بررسی محیط‌زیست و جاذبه‌های توریستی شهرستان شهرکرد به صورت تخصصی منطقه مورد مطالعه را بررسی کرده و به این باور رسیده که پتانسیل‌ها و جاذبه‌های طبیعی به همراه ویژگی‌های فرهنگی تاریخی در مجموع، قابلیت‌های بسیار غنی و وسیعی از نظر توریسم و گذاران اوقات فراغت و تفریحات، در دل طبیعت شهرستان فراهم آمده و باعث شده این رساله نوشته شود.

- خدا رحیم قیاسی در پایان نامه (1377)، خود تحت «عنوان توریسم و توسعه اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی استان چهارمحال و بختیاری»، ضمن معرفی جاذبه‌های توریستی استان به معرفی قابلیت‌های توریستی استان پرداخته و انجام طرح‌های تحقیقاتی و کاربردی به منظور ارتقاء این استان به یکی از مراکز توریستی ملی ضروری می‌داند.

- رضوانی (1380) در مقاله تحت عنوان نقش اکوتوریسم در حفاظت محیط‌زیست ابتدا به تعاریف اکوتوریسم پرداخته و اکوتوریسم را چنین مطرح کرده که اکوتوریسم گرایش نوین در صنعت جهانگردی است؛ لذا اهمیت دادن به نقش آن در حفاظت محیط‌زیست به منظور دستیابی به توسعه پایدار امری ضروری است. در نهایت نقش آن را در حفاظت محیط‌زیست که اکوتوریست ها با انگیزه‌های خاص خود به نواحی بکر و طبیعی کره زمین مسافرت می‌کنند تجارب سودمندی به دست می‌آورند و چنین نتیجه گرفته است که فعالیت‌های توریستی بر روی محیط‌زیست تأثیر گذار است و برای جلوگیری و یا کاهش اثرات منفی آن در محیط‌زیست لازم است برنامه‌ریزان و دست اندرکاران به

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

هنگام تهیه طرح‌های جامع و تفصیلی از یک طرف نیازهای اساسی توریست را پیش بینی کنند و از سوی دیگر نسبت به اثرات مثبت و منفی آن بیندیشند.

- تقوایی، رمضانی (1381) در بررسی ویژگی گردشگری کوهستانی و جایگاه آن در استان چهارمحال بختیاری به مطالعه اهمیت و جایگاه و نقش گردشگری در استان چهار محال بختیاری اشاره کرده و سوابق تاریخی، اهمیت و ضرورت و اهداف گردشگری کوهستانی پرداخته و همچنین در ارتباط با گردشگری درمانی، مأمن بعضی ورزش‌های بسیار مفرح و سالم از جمله اسکی، کوهنوردی و قایق رانی تفریحی و ییلاقی و استفاده از امکانات آنها اشاره کرده و موضوعات مختلفی از جمله اکوتوریسم، استفاده از ورزش‌های کوهستانی به مطالعه پرداخته است.

- راستی (1383) تحت عنوان بررسی اقلیم چهار محال بختیاری به منظور توسعه گردشگری به ارائه تصویری دقیق و جامع از ویژگی‌های آب و هوایی مناطق مختلف استان چهار محال بختیاری پرداخته در ارتباط با آسایش حرارتی، بیو کلیمای انسانی، پیش بینی احتمال وقوع عوامل جوی و ارائه تقدیم زمانی مناسب گردشگری بویژه اکو توریسم منطقه از طریق تحلیل عوامل جوی مؤثر بر توسعه و محدودیت آن می‌باشد. در این تحقیق از روش اسنادی و تحلیلی استفاده شده است.

- نادری بنی (1384) در بررسی زمینه‌های گسترش گردشگری پیرامون سد زاینده‌رود در طی مطالعات محقق به بررسی پیرامون سد زاینده رود پرداخته و از نظر جذب توریسم و توسعه گردشگری مطالعه کرده، و به شناسایی منطقه در زمینه حفظ محیط‌زیست و حیات وحش حاشیه زاینده رود، ایجاد و مشارکت مردمی در تمام مراحل، تصمیم گیری، اجرا و نظارت می‌توان به توسعه گردشگری در این منطقه اقدام نمود.

- مهندسین مشاور امکو ایران (1385) در بررسی توسعه گردشگری محور زاینده رود (از چلگرد تا باتلاق گاو خونی به بررسی جاذبه‌های طبیعی منحصر به فرد استان چهارمحال بختیاری پرداخته و ایجاد انگیزه‌های قوی برای مسافران داخلی و خارجی فراهم کرده است.

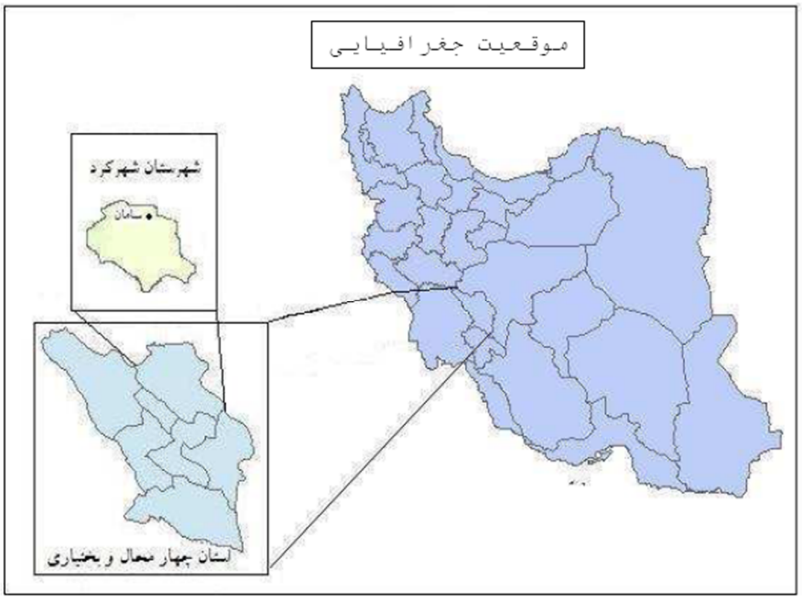
- مهندسین مشاور بوم آرای چهارمحال (1385) در بررسی طرح تفصیلی- توریستی امام زاده بابا پیراحمد به بررسی بخش سامان از نظر جغرافیایی و توریستی پرداخته و راهکارهایی را برای افزایش توریسم در این بخش در نظر گرفته‌اند.

- شماعی و همکاران (1390) در پژوهشی با عنوان سطح بندی شهرستان‌های استان اصفهان از لحاظ زیرساخت‌های گردشگری با استفاده از مدل TOPSIS و AHP، یکی از مسایل و مشکلات گردشگری در ایران از جمله استان اصفهان را عدم توازن در سازمان فضایی و عدم سلسله مراتب مبتنی بر رابطه تعاملی میان نواحی گردشگری دانسته‌اند.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

موقعیت جغرافیایی

ناحیه سامان از نظر موقعیت ریاضی در 50 درجه 45 دقیقه طول جغرافیایی و 29 درجه و 32 دقیقه عرض جغرافیایی واقع شده است (فرهنگ آبادی‌های شهرستان شهرکرد، 1375: 5). این ناحیه در سمت شمال‌غربی شهرکرد و از شمال شرق و جنوب شرقی به استان اصفهان و از جنوب و جنوب غربی به حومه شهرکرد، و از غرب به دهستان زاینده رود جنوبی منتهی می‌شود. این ناحیه از نظر موقعیت جغرافیایی در دامنه شرقی کوه شیراز قرار گرفته است و از سوی شمال به دشت مسطح محدود که به دره زاینده رود منتهی می‌شود و ارتفاع آن از سطح دریا 1806 متر می‌باشد. ناحیه در میان مداری از مزارع و باغات میوه محصور شده است. شهر سامان یکی از شهرهای بسیار زیبا و توریستی می‌باشد و گذر زاینده رود از نزدیکی این شهر و وجود باغات مختلف ناحیه سامان به صورت تفریحگاهی بسیار مناسب برای مردم استان و همچنین استان‌های همجوار در آورده است (آهنجیده، 1386: 281).

شکل شماره 1: موقعیت جغرافیایی منطقه مورد مطالعه

مفهوم اکوتوریسم

مجمع بین‌المللی اکوتوریسم در سال 1991 نخستین تعریف خود را از اکوتوریسم این چنین ارائه داد: مسافرت به منابع طبیعی که همراه با مسئولیت پذیری باشد و موجب حمایت و حفاظت محیط‌زیست و بهبود بخشیدن به سطح زندگی مردم محلی (بومی) شود (Hvenegeard,1994: 25). با توجه به اینکه پایداری مکان‌های اکوتوریستی در ابعاد فضایی و زمانی تغییر می‌کند، لذا تحقق صنعت توریسم دلخواه، فقط با رعایت اصول حفاظت و لحاظ واکنش پذیری اجتماعی امکان پذیر است (مختاری، 33:1389)؛ بنابراین در مقوله اکوتوریسم سه معیار مهم باید مد نظر قرار

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

گیرد: - جاذبه‌ها طبیعت محور باشند. - رابطه متقابل توریست‌ها بر یادگیری و آموزش متمرکز باشد. - مدیریت چنین محیط‌هایی می‌بایست اصول و اقداماتی را دنبال کند که با پایداری اکولوژیکی، اجتماعی- فرهنگی و اقتصادی هم خوانی داشته باشند (Weaver and Lawton, 2007:1170)

رویکرد به اکوتوریسم، به عنوان الگوی فضایی گردشگری در طبیعت، امروزه مورد توجه فراوان قرار گرفته است (English Tourism Board,2000:78). علّت این توجه نه فقط به خاطر گردشگری و لذّت بردن از آن بوده، بلکه به عنوان یک وسیله‌ی حفاظت محیط و توسعه‌ی اقتصادی نیز محسوب شده است، بر این اساس طبیعت گردی توجه به حفظ محیط و توسعه را افزایش می‌دهد و در واقع هدف اصلی در این شاخه از گردشگری حفاظت محیط و ایجاد مزایایی برای مردم محلی از طریق ایجاد درآمد و آموزش و لذت بخشی برای گردشگر است (Banerjee et. al,2002: 2). اکوتوریسم می‌رود تا در قرن بیست و یکم بسیاری از فضاهای جغرافیایی را تحت تأثیر قرار داده و الگوی فضایی جدیدی را در نواحی مختلف جغرافیایی ایجاد نماید. در سال‌های کنونی توسعه‌ی پایدار نیز به عنوان روشی نو مطرح شده تا جوامع بتوانند بدان وسیله درباره‌ی سطح زندگی، عدالت اجتماعی و حفظ منابع بیاندیشند (English Tourism Board,2000:78). اکوتوریسم از حیات وحش و منابع طبیعی استفاده‌ی غیر مصرفی به عمل می‌آورد و غیر مستقیم به حفاظت از منطقه و بهبود وضع اقتصادی مردم محلی کمک می‌کند. اکوتوریسم یک رهیافت مدیریت یافته به کشور یا منطقه‌ی مورد نظر ارائه می‌دهد که برای حفاظت از مناطق، مشارکت ساکنین بومی، بازاریابی مناسب اماکن و ... بسیج می‌شوند (WTO, 2005).

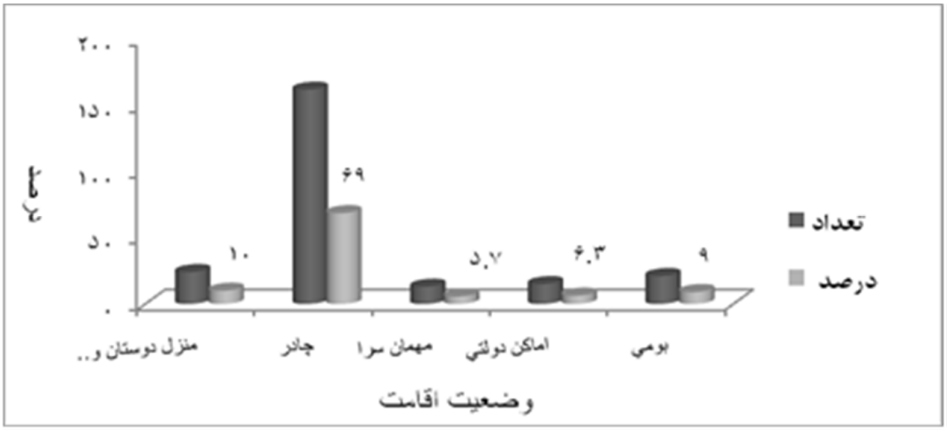
یافته‌ها و بحث

از کل پاسخگویان گردشگر 235، 103 نفر معادل 44 درصد مرد و 132 نفر معادل 56 درصد را زنان تشکیل داده‌اند. از نظر شاخص سن از کل گردشگران پاسخ دهنده به پرسشنامه‌ها 32 نفر معادل 13، 6 درصد کمتر از 20 سال سن دارند، 99 نفر معادل 42 درصد در گروه سنی 30-20 سال، 59 نفر معادل 25 درصد در گروه سنی 40-30 سال، 37 نفر معادل 15/7 درصد در گروه سنی 50-40 سال و 7 نفر معادل 3/2 درصد در گروه سنی 60-50 سال و 1 نفر معادل 0/4 درصد در گروه سنی 60 به بالا قرار دارند. از نظر شاخص میزان تحصیلات از مجموع گردشگران مورد مطالعه، 18/7 درصد افراد زیر دیپلم، 42/6 درصد افراد دیپلم، 14 درصد افراد فوق دیپلم، 21/7 درصد افراد کارشناسی و 3 درصد پرسش شوندگان دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر بوده‌اند. همچنین از مجموع مسئولین پاسخگو، 0 درصد افراد زیر دیپلم، 8 درصد افراد دیپلم، 20 درصد افراد فوق دیپلم، 48 درصد افراد کارشناسی و 24 درصد افراد دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر بوده‌اند. از نظر شاخص وضعیت شغلی 19

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

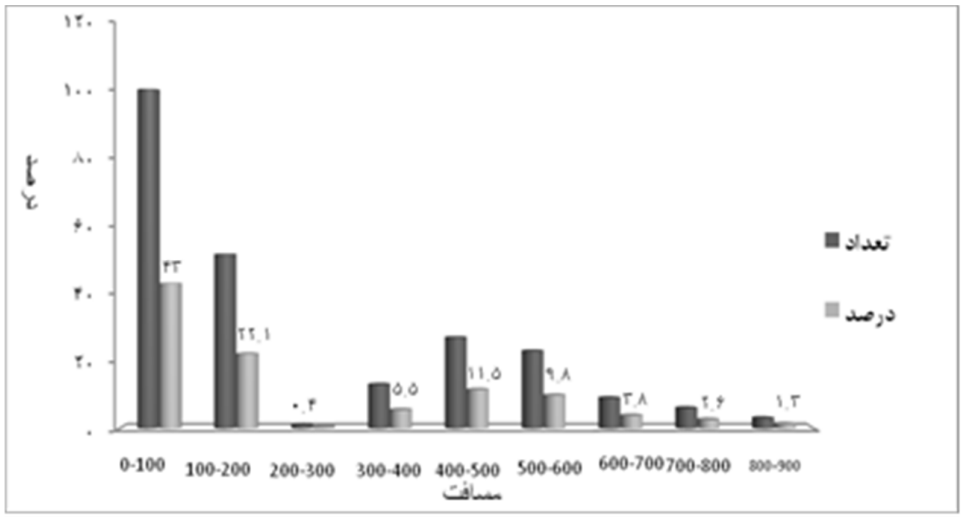
درصد گردشگران پاسخ دهنده به پرسشنامه‌ها شاغل در بخش دولتی، 35 درصد شاغل در خصوصی و 46 درصد بیکار می‌باشند.

به لحاظ وضعیت اقامت گردشگران همان طور که در نمودار شماره (1) قابل مشاهده است، از مجموع گردشگران 9 درصد بومی می‌باشند و محل اقامت 10 درصد منزل آشنایان، 5/7 درصد مهمان‌سرا، 6 درصد اماکن دولتی و 69 درصد چادر مسافرتی است.

نمودار شماره (1) توزیع فراوانی و درصد گردشگران بر اساس وضعیت اقامت

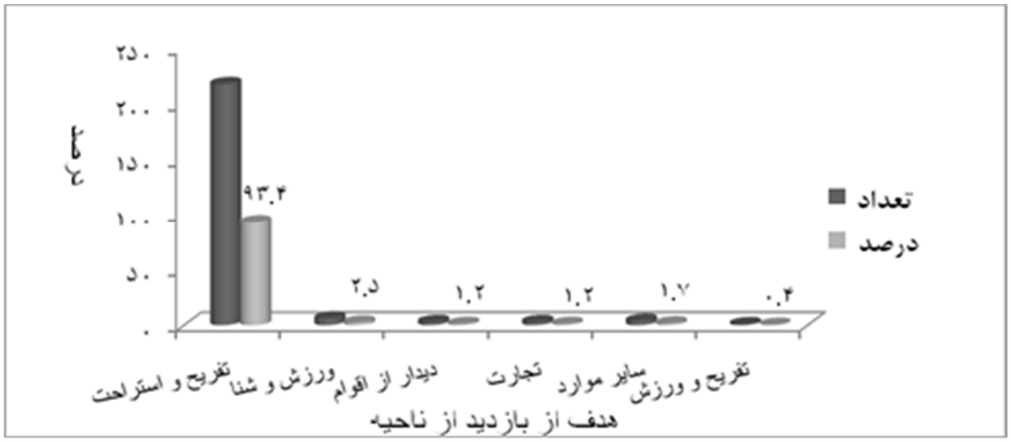
از نظر بعد مسافت 43 درصد از پاسخ دهندگان با طی مسافت کمتر از 100 کیلومتر بیشترین پاسخ دهندگان بوده‌اند و از 22 درصد از پاسخ دهندگان با طی مسافت 200-100 کیلومتر می‌باشند. کمترین پاسخ دهندگان از مسافت 300-200 کیلومتر با 0/4 درصد و بقیه پاسخ دهندگان در حدود 34/7 درصد مسافت بیش از 300 کیلومتر می‌باشند.

نمودار شماره (2) مسافت طی شده توسط گردشگران

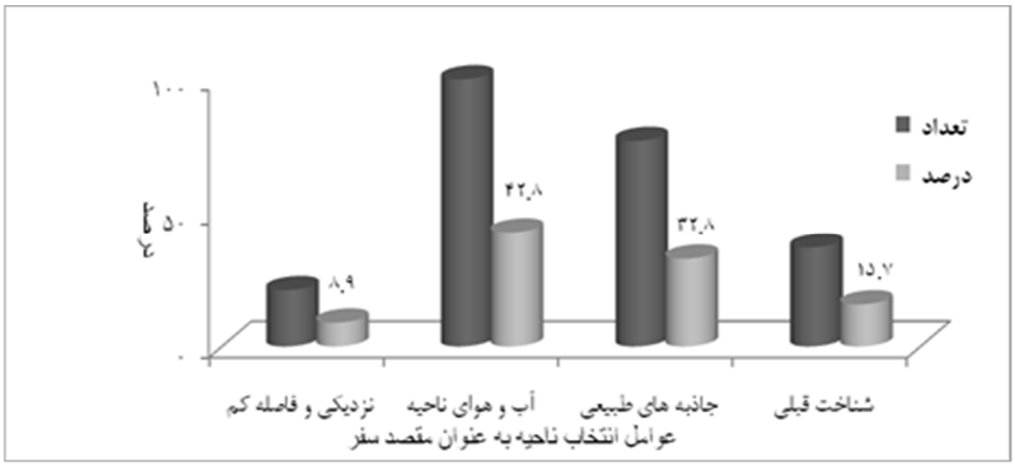
[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

بر اساس اطلاعات به دست آمده می‌توان نتیجه گرفت که اکثر مسافران از استان‌های اصفهان و خوزستان به این ناحیه مسافرت می‌کنند. که با توجه به بعد مسافت، برنامه‌ریزی و ایجاد امکانات بر اساس نیاز گردشگران امری اجتناب ناپذیر به نظر می‌رسد. از نظر شاخص مدت اقامت در ناحیه از مجموع گردشگران، مدت اقامت 67 درصد آنها یک روز، 21 درصد دو روز، 3 درصد سه روز و 9 درصد گردشگران بیش از سه روز در ناحیه اقامت دارند. هدف از بازدید 93/4 درصد گردشگران تفریح و استراحت، 2/5 درصد ورزش (ماهیگیری)، 1/2 درصد تجارت یا انجام مأموریت‌های اداری و هدف 2/9 درصد مابقی سایر موارد چون استراحت در بین راه و ... بوده است.

نمودار شماره (3) توزیع فراوانی و درصد گردشگران بر اساس هدف بازدید

همان طور که در شکل نمودار شماره (4) ملاحظه می‌شود علت اصلی انتخاب ناحیه سامان به عنوان مقصد سفر توسط گردشگران، 8/9 درصد فاصله کم و نزدیکی به این مکان، 42/8 درصد آب و هوای مطلوب، 32/8 درصد جاذبه‌های طبیعی رودخانه زاینده رود و ناحیه، 15/7 درصد شناخت قبلی و معرفی دیگران بوده است.

نمودار شماره (4) توزیع فراوانی و درصد گردشگران بر اساس علت انتخاب ناحیه به عنوان مقصد سفر

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

بر اساس اطلاعات به دست آمده ملاحظه می‌شود که از جمله علل نارضایتی مردم بومی از گردشگران ناحیـه، 48/5 درصد عدم رعایت بهداشت محیط، 15 درصد اثرات منفی فرهنگی، 12/2 درصد ایجاد سر و صدا و شـلوغی، 12/6 درصد ایجاد ترافیک و خطر تصادف و 11/7 درصد مابقی تخریب باغات و مزارع خصوصی می‌باشد.

نمودار شماره (5) توزیع فراوانی و درصد مردم بومی بر اساس علل نارضایتی از گردشگران

اکنون به بررسی مشکلات موجود در محدوده مورد مطالعه از دیدگاه گردشگران و مسئولین می‌پردازیم:

همان طور که در جدول شماره (1) ملاحظه می‌شود، هر یک از مشکلات مورد بررسی در محدوده مورد مطالعـه در حد بسیار زیاد و زیاد می‌باشد و این مسئله لزوم توجه جدی در امر برنامه‌ریزی در هر یک از این موارد را ضرورت می‌بخشد.

جدول شماره (1) توزیع درصد پاسخگویان بر اساس مشکلات موجود در محدوده

مشکلات		بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم
اقامتی	گردشگران	23	25/5	39/6	9/4	2/6
	مسئولین	40	44	16	0	0
خدماتی	گردشگران	49/4	19/6	20/9	7/2	3
	مسئولین	46	42	8	4	0
زیست‌محیطی	گردشگران	69	65	70	24	7
	مسئولین	22	44	28	6	0
زیباسازی	گردشگران	16	25/6	41/3	13	4/3
	مسئولین	36	40	20	2	2
زیر ساختی	گردشگران	18	35	30	14	3
	مسئولین	6	50	32	10	2

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

بر اساس اطلاعات به دست آمده، از مجموع گردشگران، 49/4 درصد نقش طراحی فضاها مانند دهکده‌های تفریحی بر جذب گردشگر را بسیار زیاد ارزیابی کرده‌اند، 33/6 درصد زیاد، 13/2 درصد متوسط، 3/4 درصد کم و 0/4 درصد بسیار کم ارزیابی کرده‌اند.

نمودار شماره (6) توزیع فراوانی و درصد گردشگران بر اساس اثر طراحی دهکده تفریحی بر جذب گردشگر

پروژه‌های گردشگری فقط در صورت استقرار و تعیین اهداف راهبردی به اجرا در می‌آیند. شناخت موقعیت و وضعیت گردشگری عامل مهمی در انتخاب شیوه مؤثر و برنامه‌ریزی دقیق گردشگری است. یکی از روش‌های این شناخت مدل swot یا تجزیه و تحلیل چهار بعدی است و به منظور جمع بندی از مطالعات وضع موجود استفاده شده است.

مدل تحلیلی: اساساً یک ابزار برنامه‌ریزی استراتژیک است. روش swot نتیجه مستقیم مدل دانشکده تجاری هاروارد است. مفهوم کلی ابزاری برای بهره برداری در مراحل مقدماتی تصمیم گیری و به عنوان یک پیش درآمد در امر برنامه‌ریزی استراتژیک در نوع کاربردی آن است و عموماً" برای کنار هم قرار دادن یافته‌های تحلیل که مستلزم شناسایی نقاط قوت و ضعف در ارتباط با فرصت‌ها و تهدیدهای است که بر اساس روندهای پیش بینی شده محیطی ارائه شده است (مهدوی، 1383: 118).

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

جدول شماره 2- عوامل داخلی بر اکوتوریسم در ناحیه سامان

(STRENGTH) نقاط قوت	(WEAKNESS) نقاط ضعف
عبور رودخانه زاینده رود از ناحیه و ایجاد مناظر زیبا و جذاب	وجود دوره طولانی یخبندان در ناحیه (در حدود 150 روز در سال
وجود شیب و پستی و بلندی در اراضی و ایجاد شرایط لازم برای گردشگری ورزشی (صخره نوردی)	بارش برف و باران و بروورت هوا
وجود هوای مناسب و دلپذیر در فصل تابستان	وجود گسل در ناحیه
بکر بودن ناحیه و برخوداری از قابلیت‌های مناسب برای امکانات گردشگری	سرمای زود رس پاییزه
نزدیکی به دو استان خوزستان و اصفهان	عدم وجود منابع معدنی در ناحیه
کم سرمایه بر بودن این صنعت نسبت به بخش‌های دیگر اقتصادی	سنت گرایی و قوم گرایی و وجود تعصبات خاص قومی در ناحیه
وجود ریشه‌های اصیل ایرانی	
وجود آیین‌ها و سنت‌های که می‌تواند عامل قوی برای جذب گردشگران باشد	عدم وجود امکانات اقامتی و تأسیسات رفاهی
وجود روحیهٔ تعاون و همکاری میان اهالی ناحیه که می‌تواند در اجرای طرح‌ها و پروژه‌های توریستی موثر باشد	تغییر چشم انداز طبیعی در جهت ساخت ویلاها و دهکده‌های تفریحی
وجود باورها و فرهنگ‌های بومی	آلودگی آب در اثر تخلیه زباله‌ها و عدم رعایت بهداشت گردشگران
آداب پذیرش مهمان در اهالی ناحیه	گسترش آلودگی‌های زیست‌محیطی
وجود منابع آب فراوان	
تکیه بر تولیدات دامی ناحیه و ارائه مستقیم به گردشگران	
وجود اراضی مستعد کشاورزی (زراعی و باغی)	
وجود امکانات اکوتوریستی در ناحیه	
وجود آثار تاریخی و بناهای زیبای تاریخی در ناحیه	

عوامل خارجی بر اکوتوریسم ناحیه سامان

(OPPORTUNTTY) فرصت‌ها	(THREAT) تهدیدها
به وجود آوردن زمینه‌های شغلی فراوان در ناحیه	فصلی بودن گردشگری
ارتقاء سطح فرهنگی ناحیه و تبادلات اجتماعی بین گردشگران و ساکنان ناحیه	آلودگی محیطزیست
امکان جذب سرمایه گذاری‌های داخلی	آسیب‌های زیست‌محیطی به ناحیه
توجه به هنرهای سنتی و دستی و احیای آداب و رسوم و حفاظت از جاذبه‌های گردشگری	در صد بالای بیسوادی
کاهش مهاجرت	وجود پدیده مهاجرفرستی
کاهش نابرابری‌های اجتماعی و توسعه عدالت اجتماعی	ضعف فرهنگی در حفاظت محیطزیست
حفاظت محیطزیست	خطرناک بودن مسیرهای اصلی و بسته شدن آنها به هنگام سرما و یخبندان
افزایش نگرش‌های محیط زیستی	عدم وجود امنیت کافی
	برخورد نامناسب با گردشگران
	از بین رفتن درختان و پوشش گیاهی و زمین‌های کشاورزی و مزارع
	آلودگی منابع آب، خاک و اقلیم ناحیه

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

چنانچه که در جدول شماره 2 ملاحظه می‌شود، در محدوده مورد مطالعه تعداد 15 قوت داخلی در برابر تعداد 8 فرصت خارجی و تعداد 10 ضعف داخلی در برابر 11 تهدید خارجی شناسایی شده است و هر کدام از آنها امتیاز دهی شده‌اند. بدین ترتیب به قوی‌ترین نقاط قوت، فرصت، تهدید و ضعف‌ها امتیاز 5 و به ضعیف‌ترین آنها امتیاز 1 داده شده است. که در اینجا به هیچ یک از نقاط قوت، فرصت، تهدید و ضعف‌ها امتیاز کم تر از 1 داده نشده است. به این ترتیب در مجموع تعداد 23 نقطه قوت و فرصت داخلی به عنوان نکات مثبت و 21 ضعف و تهدید به عنوان محدودیت‌ها و تنگناهای پیش روی توسعه پایدار اکوتوریسم در ناحیه سامان قابل شناسایی و بررسی است؛ لذا می‌توان گفت که محدوده مورد مطالعه آستانه آسیب پذیری این ناحیه پایین نبوده و نیاز به بازنگری و ارائه سیاست‌های مناسب در جهت رفع ضعف‌ها و تهدیدها با استفاده از نقاط قوت و فرصت‌ها می‌باشد.

نتیجه‌گیری

ناحیه سامان با توجه به موقعیت جغرافیایی و ویژگی‌های منحصر به فرد خود به عنوان ناحیه نمونه گردشگری در سطح منطقه‌ای شناخته شده است که حجم انبوهی از گردشگران که در فصول گرم سال به منظور تفریح و گردش، ماهیگیری و ... از نقاط مختلف استان و همچنین استان‌های همجوار به این ناحیه سفر می‌کنند. لیکن طبق نظر سنجی که از گردشگران ناحیه به عمل آمده، ملاحظه می‌شود که کمبود امکانات تفریحی- رفاهی مورد نیاز گردشگران موجب نارضایتی گردشگران شده و در حال حاضر این مکان به عنوان یک ناحیه توریستی فاقد هر گونه امکانات گردشگری مورد استفاده قرار می‌گیرد که این مسأله اثرات زیست‌محیطی منفی در پی دارد و این عامل به تبع موجبات نارضایتی گردشگران را به وجود می‌آورد. همانطور که ملاحظه می‌شود بیش از 80 درصد گردشگران با طراحی و برنامه‌ریزی اصولی و علمی به عنوان عامل مؤثر در جذب گردشگر موافق می‌باشند؛ بنابراین با توجه به این نکته که ناحیه سامان دارای قابلیت زیادی جهت توسعه اکوتوریسم و توریسم می‌باشد می‌توان با طراحی و برنامه‌ریزی متناسب و منطبق بر اصول علمی گام مؤثری در این زمینه برداشت.

پیشنهادها

توریسم و به ویژه اکوتوریسم در بسیاری از کشورهای جهان نقش اصلی و عمده‌ای در تأمین درآمد ملی این کشورها بازی می‌کند این در حالی است که درآمد مربوطه در ایران و به خصوص استان چهار محال و بختیاری بسیار ناچیز و اندک است. بی شک با عنایت به ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های بالقوه موجود در کشور و استان می‌توان به اتخاذ سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های جامع درآمد و ارز قابل توجهی از طریق توریسم به دست آورد. راهکارهای مربوط به توسعه پایدار گردشگری، رویکرد توسعه پایدار یکی از رویکردهای زیربنایی است که هم‌اکنون در برنامه-

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

ریزی صنعت گردشگری و سایر انواع توسعه بکار می‌رود. بر اساس روش توسعه پایدار باید منابع طبیعی، فرهنگی و سایر منابع گردشگری برای استفاده مداوم در آینده حفظ شود و در عین حال برای جامعه کنونی سودمند و مفید باشند.

- اقدامات رفاهی

افزایش امکانات بهداشتی و ایجاد اورژانس بین راهی به صورت ضربتی در مسیر سامان به طرف پل زمانخان ایجاد شود؛ نصب تابلوها برای رعایت بهداشت به صورت ضربتی در مجتمع تفریحی پل زمانخان ایجاد شود؛ ساختن تفریحگاه و پارکینگ مناسب برای گردشگران در کوتاه مدت در سراسر ناحیه سامان ایجاد شود؛ تقویت نیروی انتظامی برای ایجاد محیط سالم برای گردشگران در کوتاه مدت در مجتمع تفریحی پل زمانخان ایجاد شود؛ افزایش تسهیلات رفاهی- توریستی و بهداشتی برای گردشگران به صورت ضربتی در داخل شهر سامان ایجاد شود؛ افزایش سطل‌های زباله و شستن مداوم مجتمع تفریحی پل زمانخان به صورت ضربتی؛ افزایش وسایل تفریحی برای کودکان در داخل پارک‌ها و مجتمع تفریحی ناحیه سامان به صورت میان مدت؛ افزایش فضای سبز، پارک‌ها، گل کاری و چمن کاری در سراسر ناحیه سامان در کوتاه مدت؛ فراهم نمودن امکانات برای اسکان دادن مسافران به صورت شبانه روزی به صورت ضربتی در شهر سامان و مجتمع تفریحی پل زمانخان؛ رسیدگی به وضع نامناسب پارک‌های داخل شهر در کوتاه مدت؛ ترمیم و بازسازی مکان‌های توریستی و تاریخی در سراسر ناحیه سامان در کوتاه مدت؛ ایجاد سرویس بهداشتی عمومی در داخل شهر سامان به صورت ضربتی؛ ایجاد امنیت و برخورد با مزاحمت‌های مردمی به صورت ضربتی؛ احداث اماکن سرپوشیده در فصول سرد سال برای اسکان گردشگران و جذب بیشتر گردشگر به صورت ضربتی در شهر سامان؛ رعایت قوانین محیط‌زیست مثلاً عدم قطع اشجار، عدم ورود به باغات مردم ناحیه، پاکیزه نگه داشتن کنار سواحل رودخانه زاینده رود در کوتاه مدت؛ ایجاد چشم انداز زیبا و جذاب برای گردشگران از مجتمع تفریحی پل زمانخان تا شهر سامان در میان مدت؛ اقدام به ایجاد استراحتگاه‌های استاندارد با هزینه کم برای رشد گردشگری طبقه پایین و متوسط جامعه در مسیر سامان تا پل زمانخان در کوتاه مدت؛ افزایش سیستم روشنایی در سر تا سر ناحیه سامان به صورت ضربتی؛ ایجاد مجتمع‌های فرهنگی و ورزشی هم برای جوانان شهر سامان و هم برای گردشگران در کوتاه مدت؛ حفظ محیط‌زیست طبیعی و عدم ایجاد محیط مصنوعی در سراسر ناحیه سامان به صورت ضربتی.

- اقدامات خدماتی

ایجاد رستوران و اغذیه فروشی با قیمت‌های مناسب در سراسر ناحیه سامان به صورت ضربتی؛ افزایش مستخدمان در مجتمع تفریحی و گردشگری پل زمانخان به صورت ضربتی؛ احداث پمپ بنزین CNG در کوتاه مدت؛ احداث سوپر مارکت‌های بزرگ برای تأمین نیازهای گردشگران در داخل شهر سامان در کوتاه مدت.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

- اقدامات اقتصادی

ایجاد مجتمع‌های تجاری برای جذب بیشتر توریسم در داخل شهر سامان در کوتاه مدت؛ سرمایه گذاری بخش دولتی و خصوصی و هماهنگی بین اعضای شورای شهر و شهروندان در میان مدت؛ احداث بازارچه در مجتمع تفریحی پل زمانخان در کوتاه مدت؛ توسعه پروژه‌های تفریحی با در اختیار گرفتن اراضی مردمی و مشارکت خود مردم در این پروژه‌ها در سراسر ناحیه سامان در بلند مدت؛ ایجاد بازار چه‌های فصلی مانند یکشنبه بازار و سه شنبه بازار در کوتاه مدت؛ ایجاد مشاغل مربوط به گردشگران برای رونق صنعت گردشگری و کسب درآمد برای جوانان شهر سامان در کوتاه مدت؛ تنوع بخشیدن به فعالیت‌ها و خدمات مورد نیاز گردشگران با مشارکت اصلی بخش خصوصی در میان مدت؛ شناسایی پتانسیل‌های گردشگری ناحیه به منزله توسعه اقتصادی بیشتر ناحیه در بلند مدت؛ ایجاد بروشورها در مورد نواحی گردشگری استان چهار محال و بختیاری و ناحیه سامان به صورت ضربتی.

- اقدامات اجتماعی

ایجاد کیوسک‌های راهنمای گردشگری و چاپ بروشورها به صورت ضربتی؛ توجه و مسئولیت پذیری دقیق ارگان‌های زیربط برای جذب گردشگر به ناحیه در میان مدت؛ اختصاص دادن بودجه بیشتر برای بهبود وضعیت گردشگری در ناحیه سامان در کوتاه؛ اداره صحیح مکان‌های تفریحی و نظارت بر اجرا و ارائه خدمات توسط بخش خصوصی در بلند مدت؛ ایجاد متولی گردشگری تا گردشگران برای راهنمایی نواحی گردشگری سامان به آنها مراجعت نمایند به صورت ضربتی؛ نظارت بر عملکرد بخش خصوصی از طریق ارگان‌های دولتی مانند شهرداری، فرمانداری در میان مدت؛ ایجاد امنیت بالا برای گردشگران در سطح ناحیه سامان در کوتاه مدت؛ استفاده از افراد باسواد و تحصیل کرده در زمینه امور مربوط به گردشگری در کوتاه مدت؛ ارائه تسهیلات دولتی جهت معرفی و نهادینه کردن نواحی گردشگری به صورت ضربتی؛ استفاده از تندیس‌های شعرای نامی سامان و نصب آنها در ورودی شهر و پارک‌های ناحیه در کوتاه مدت.

- اقدامات فرهنگی

شناساندن فرهنگ اصیل مردم ناحیه سامان به گردشگران در بلندمدت؛ ایجاد موزه، ترمیم و بازسازی بناهای تاریخی در میان مدت؛ جلوگیری از فساد اجتماعی و فرهنگی که به دلیل تقاطع فرهنگ گردشگران و مردم ناحیه سامان ایجاد شده است در بلند مدت.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

- اقدامات ارتباطی

افزایش وسایل حمل و نقل عمومی در کوتاه مدت؛ ایجاد کمربندی برای عدم تردد ماشین‌های سنگین به صورت ضربتی؛ بازسازی خیابان‌ها و آسفالت ریزی و جدول بندی به صورت ضربتی؛ قرار دادن عوارض در ابتدای شهر برای عمران و آبادانی در میان مدت؛ ایجاد خط واحد در این مسیر برای تردد گردشگران به صورت ضربتی؛ ایجاد راه ارتباطی از سه راه هتل به پل عمان سامانی به صورت ضربتی؛ گسترش عرض خیابان‌های اصلی در میان مدت؛ ایجاد پارکینگ عمومی به خصوص پارکینگ عمودی به صورت ضربتی؛ آسفالت پارکینگ مجتمع تفریحی ناحیه سامان به صورت ضربتی؛ انجام کارهای عمرانی برای توسعه گردشگری در فصولی که گردشگران کمتری به ناحیه سامان می‌آیند در میان مدت.

- اقدامات زیر ساختی

اقدام به زیبا سازی چهره شهر به خصوص ورودی شهر سامان از طرف اصفهان اتوبان ذوب آهن و شهرکرد به صورت ضربتی؛ بازسازی پارک کوهستانی به صورت ضربتی؛ ارائه طرح و برنامه‌های جامع از بالاترین تا پایین‌ترین سطوح در زمینه گسترش گردشگری در ناحیه سامان در میان مدت؛ احداث شهربازی، استخر و سایر امکانات زیر بنایی در کوتاه مدت.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

منابع

1.ای فنل، دیوید، (1385)، «***مقدمه‌ای بر طبیعت گردی***»، ترجمه جعفر اولای قادیکلایی: انتشارات دانشگاه مازندران.

2.بیرانوند، اسماعیل، (1387)، «تحلیل فضایی جاذبه‌های اکوتوریسم شهرستان خرم آباد»، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان.

3.تقوایی، مسعود و علیرضا رمضانی، (1381)، «ویژگی‌های گردشگری کوهستانی و جایگاه آن در استان چهارمحال و بختیاری»، ***مجله محیط‌زیست***، شماره 37.

4.حاجی پروانه، لیلا، (1387)، «اکوتوریسم در ایران»، ***مجله شکار و دوستداران طبیعت***، تهران، شماره 104.

5.حافظ نیا، محمد رضا، (1385)، «***مقدمه‌ای بر تحقیق در علوم انسانی***»، تهران: انتشارات سمت، چاپ اول.

6.حسینی، سیدرضا، (1387)، «چگونگی افزایش بهره برداری در اکوتوریسم و توریسم پایدار در شهرستان‌های دنا و بویراحمد، (بخش مرکزی)»، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده تحصیلات تکمیلی، دانشگاه آزاد نجف آباد.

7.راستی، افتخار، (1383)، «بررسی اقلیم چهارمحال و بختیاری به منظور توسعه گردشگری»، پایان‌نامه کارشناسی-ارشد رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان.

8.رضوانی، علی اصغر، (1380)، «نقش اکوتوریسم در حفاظت محیط زیست»، ***مجله محیط‌شناسی***، شماره 31.

9.زاهدی، شمس‌السادات، (1385)، «***مبانی توریسم و اکوتوریسم پایدار (با تاکید بر محیط زیست)***»، تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.

10. شفیعی، محمد رضا، (1375)، «بررسی توان‌های جهانگردی در شهرستان فارسان و اثرات آن بر توسعه شهرستان»، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی تهران.

11. مختاری، داوود، (1389)، «ارزیابی توانمندی اکوتوریستی مکان‌های ژئومورفولوژیکی حوضه آبریز آسیاب خرابه در شمال غربی ایران به روش پرالونگ»، ***مجله جغرافیا و توسعه***، شماره 18، تابستان 1389.

12. شماعی، علی، موسی‌وند، جعفر، (1390)، «سطح‌بندی شهرستان‌های استان اصفهان از لحاظ زیرساخت‌های گردشگری با استفاده از مدل TOPSIS و AHP»، ***مجله مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای***، سال سوم، شماره دهم، پاییز 1390، ص 40-23.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

13. مردانی، جعفر، (1377)، «محیط‌زیست و جاذبه‌های توریستی شهرستان شهرکرد»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده تحصیلات تکمیلی، دانشگاه آزاد نجف آباد.

14. مهندسان مشاور امکو ایران، (1385)، «***طرح توسعه گردشگری محور زاینده رود (از چلگرد تا باتلاق گاوخونی)***»، انتشارات میراث فرهنگی، جلد سوم.

15. مهندسان مشاور بوم‌آرای چهارمحال و بختیاری، (1385)، «طرح تفصیلی- توریستی امام زاده بابا پیراحمد»، شهرداری بن.

16. نادری بنی، ابوطالب، (1384)، «زمینه‌های گردشگری پیرامون سد زاینده‌رود»، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان.

17. نیازمند، مازیار، (1381)، «تصویر جهانی اکوتوریسم در سال 2002»، ***ماهنامه صنعت حمل و نقل***، شماره 216.

18. Banerjee. U. K, Kumari, Smriti, Paul, S. K, Sudhakar, S (2002), "Remote sensing and GIS-based ecotourism planning: A case study for western Midnapore", West Bengal, India.

19. English Tourism Board (2000), "***The green light: a guide to sustainable tourism***", London Auther.

20. Garrison, L (1989), "Tourism Wave of the Fut We?" ***World Development***, UNDP.

21. Havengeard, can (1994), "Ecotourism", ***The Journal of Tourism studies*** , vol. 15, No. 2.

22. Holden Andrew (2000), "***Environment and Tourism***", Routledge Published, london

23. Skinnere Malcolm, et. al, (1999), "***Dictionary of Geography***", Fitzroy Dearborn

24. Weaver, David and O Ppermann (2000), "***Tourism Management***", Wiley.

25. Weaver. D, B. Lawton, L, J (2007), "Twenty Yearson: The State of Contemporary Ecotourism Research", ***Tourism Management***, 28, 1168-1179.

26. World Tourism Organisation (2005), "Creating an institutional environment conductive to increasing foreign investment and sustainable development united nation's conference trade and development", Ghana.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]